

Acta Academiae Beregsasiensis

2013/2

ISSN 2310-1954

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАКАРПАТСЬКИЙ УГОРСЬКИЙ ІНСТИТУТ ІМЕНІ Ф. РАКОЦІ ІІ

Acta Academiae Beregsasiensis

Науковий вісник

- *історія*
- *філологія*
- *педагогіка*

Том XII, № 2

Берегове
2013

УДК 001.2
ББК 72
А – 19

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Серія КВ №20186-9986Р від 18.07.2013 р.

„Acta Academiae Beregsasiensis” засновано у 2000 році
та видається за рішенням Видавничої ради
Закарпатського угорського інституту імені Ф.Ракоці II

Рекомендовано до друку Вченою радою Закарпатського угорського інституту ім. Ф. Ракоці
(протокол №10 від 10 грудня 2013 р.)

ГОЛОВНІ РЕДАКТОРИ:

кандидат педагогічних наук І. Орос, доктор біологічних наук Й. Сікура

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

історичні науки

І.Мандрик доктор історичних наук (заст. гол. ред.)
М.Матьовка доктор історичних наук
П.Федака доктор історичних наук
В.Брензович кандидат історичних наук
І.Самборовскі-Нодь кандидат історичних наук
Ю.Чотарі кандидат історичних наук
А.Бочкор кандидат історичних наук

філологічні науки

М.Сюсько доктор філологічних наук (заст. гол. ред.)
А.Золтан доктор філологічних наук (Науковий університет ім. Лоранда
Етвема, Будапешт)
М.Контра доктор філологічних наук (Сегедський науковий університет)
І.Ковтюк кандидат філологічних наук
О.Кордонець кандидат філологічних наук
І.Пенцкофер кандидат філологічних наук (відповідальний редактор)
С.Черничко кандидат філологічних наук

педагогічні науки

Н.Лисенко доктор педагогічних наук
Л.Макаренко доктор педагогічних наук
А.Сабо доктор педагогічних наук (заст. гол. ред.)
М.Левринц кандидат педагогічних наук
І.Орос кандидат педагогічних наук
І.Силадій кандидат педагогічних наук (відповідальний секретар)

A-19 **Acta Academiae Beregsasiensis:** науковий вісник / Міністерство освіти і науки України, Закарпатський угорський інститут імені Ференца Ракоці II; гол. ред.: *І.Орос, Й.Сікура*. – Берегово: Вид-во Валерія Падяка, 2013. – Том XII, № 2. – 280 с. (серія: історичні, філологічні та педагогічні науки)

У науковому віснику „Acta Academiae Beregsasiensis” Закарпатського угорського інституту імені Ференца Ракоці II розглядаються актуальні питання наукових досліджень докторантів, аспірантів, викладачів навчальних закладів та співробітників наукових установ не лише України, але і зарубіжних країн, які працюють у галузі педагогічних, історичних та філологічних наук.

УДК 001.2
ББК 72

ISSN 2310-1954

© Автори статей, 2013
© Закарпатський угорський інститут
імені Ференца Ракоці II, 2013

ISSN 2310-1954

UKRAJNA OKTATÁSI ÉS TUDOMÁNYOS MINISZTERIUMA
II. RÁKÓCZI FERENC KÁRPÁTALJAI MAGYAR FŐISKOLA

Acta Academiae Beregsasiensis

Tudományos folyóirat

- *történelem*
- *filológia*
- *pedagógia*

XII. évfolyam 2. kötet

Beregszász
2013

УДК 001.2
ББК 72
А – 19

Nyomatott tömegtájékoztatási eszközök állami nyilvántartásának igazolása:
széria: KB № 20186-9986P; kiadta: Ukrajna Állami Nyilvántartási Szolgálat 2013.07.18-án

„Acta Academiae Beregsasiensis” 2000-ben lett alapítva és a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Kiadói Tanácsának határozata alapján jelenik meg

Kiadásra javasolta: a II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola Tudományos Tanácsa
(2013.12.10., 10. számú jegyzőkönyv)

FŐSZERKESZTŐK:

dr. Orosz Ildikó, dr. Szikura József

SZERKESZTŐBIZOTTSÁG:

történelemtudomány

*dr. Bocskor A.
dr. Brenzovics L.
dr. Csatáry Gy.
dr. Fedaka P.
dr. Mandrik I. (főszerkesztő-helyettes)
dr. Matyovka M.
dr. Szamborovszkyné Nagy I.*

filológia

*dr. Csernicskó I.
dr. Kontra M.
dr. Kótyuk I.
dr. Kordonec O.
dr. Penckófer J. (felelős szerkesztő)
dr. Szjuszko M. (főszerkesztő-helyettes)
dr. Zoltán A.*

pedagógia

*dr. Liszenko N.
dr. Lőrinc M.
dr. Makarenko L.
dr. Orosz I.
dr. Szabó Á. (főszerkesztő-helyettes)
dr. Szilagyij I., (felelős titkár)*

KORREKTÚRA:

G. Varcaba I., Lőrinc M., Kordonec O.

TÖRDELÉS:

Kohut A.

A szerkesztőbizottság címe:
90202 Beregszász, Kossuth tér 6,
II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
Magyar Főiskola
Tel.: (03141) 4-24-35
E-mail: kiado@kmf.uz.ua

© A szerzők, 2013
© II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai
Magyar Főiskola, 2013

ISSN 2310-1954

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
FERENC RÁKÓCZI II. TRANSCARPATHIAN HUNGARIAN INSTITUTE

Acta Academiae Beregsasiensis

Research Journal

- *history*
- *philology*
- *pedagogy*

Volume XII, № 2

Beregszász
2013

УДК 001.2
ББК 72
А – 19

Certificate of State Registration of Printed Mass Media, Series KB № 20186-9986P,
Issued by the State Registration Service of Ukraine, December 20th, 2013

The journal „Acta Academiae Beregsasiensis” was established in 2000 and is published by the
Publishing Council of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute

Recommended to publication by the Scientific Council of Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian
Hungarian Institute, record № 10 from December 10

EDITOR-IN-CHIEF:
dr. I. Orosz, dr. J. Szikura

EDITORIAL BOARD:

history

dr. Bocskor A.
dr. Brenzovics L.
dr. Csatáry Gy.
dr. Fedaka P.
dr. Mandrik I. (Deputy Editor-in-Chief)
dr. Matyovka M.
dr. Szamborovszkyné Nagy I.

philology

dr. Csernicskó I.
dr. Kontra M.
dr. Kótyuk I.
dr. Kordonec O.
dr. Penckófer J. (Editor of the issue)
dr. Szjuszko M. (Deputy Editor-in-Chief)
dr. Zoltán A.

pedagogy

dr. Liszenko N.
dr. Lőrincz M.
dr. Makarenko L.
dr. Orosz I.
dr. Szabó Á. (Deputy Editor-in-Chief)
dr. Szilagyij I. (secretary)

PROOF-READING:

G. Varcaba I., Lőrincz M., Kordonec O.

MAKEUP:

Kohut A.

The address of editorial board:
Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian Hungarian Institute
Kossuth square, 6.
90202 Berehove, Ukraine
Tel.: (380-3141) 4-24-35
E-mail: kiado@kmf.uz.ua

© Authors, 2013
© Ferenc Rákóczi II. Transcarpathian
Hungarian Institute, 2013

Зміст

Історичні науки

ВАРОДІ Н.: <i>Учасники угорської революції 1956 року в ужгородській в'язниці</i>	13
БРАНН В.: <i>Еміграція до США та роль Ю. Фірцака у „Верховинській акції”</i>	21
ПОХИЛЕЦЬ С.: <i>Історико-географічне розташування міста Берегово наприкінці XIX – початку XX ст.</i>	31
СЕКЕЙ Г.: <i>Баранківський замок в історії</i>	36
ЧОТАРІ Ю.: <i>Архівні матеріали дворянської родини Прибек (1346–1900)</i>	42
МОЛНАР Ф.: <i>Ставлення керівництва духівництва Мукачівської греко-католицької єпархії до русинської ідентичності у 1848–1849 рр.</i>	59
ДАНЧ К.: <i>Загальна характеристика Берегівського реформатського кладовища</i> ...	71
МОЛНАР Д. Е.: <i>Богнар Золан: Табори військовополонених та доля полоненого військовослужбовця в Угорщині, окупованій Червоною армією (1944–1945)</i>	83

Педагогічні науки

БАКОТА ПОШФАІ Е.: <i>Географічна інтерпретація поширення знань інформаційних технологій інженерії</i>	87
БЕРГХАУЕР-ОЛАС Є.: <i>Сильне прагнення до засвоєння знань з бажанням визнання (Кейс-стаді)</i>	99
ПОЛЛОІ К.: <i>Розкриття травматичних вражень з допомогою методів візуальної виразної психології</i>	114
СЕНЬО Д.: <i>Особливості розвитку здібності до малювання в учнів початкових класів</i>	120

Філологічні науки

ЧЕРНИЧКО С.: <i>Європейська хартія регіональних мов або мов меншин в Україні</i>	127
Г. ТОВТ І.: <i>Аналіз заключного звернення молитви «Ангел Господній» («Angelus»)</i> ..	147
БРЕНЗОВИЧ М.: <i>Поезія Емілі Дікінсон „Because I could not stop for Death (712)”</i>	158
ГАЛ О.: <i>Пам'ятки військової служби в рукописних джерелах</i>	162

Різні (економіка, біологія...)

М. С. Дністрянський, Н. І. Дністрянська: <i>Основні напрямки регіональної політики щодо активізації суспільно-географічної ролі дуже малих міських поселень (на прикладі Львівської області)</i>	174
ФЕНЬВЕШ В., ШЕПШ Б.: <i>Іпотечні кредити, номіновані у швейцарських франках, євро та угорських форинтах в (на) період третини строку кредитування</i>	181
БАЛОГ Н.: <i>Дослідження географії добробуту та просторової структури с. В. Добронь з допомогою геоінформатичних методів</i>	187
БЕРГХАУЕР О., НОДЬ О.: <i>Екотуристичні можливості на Закарпатті</i>	199
ВІНЦЕ Т.: <i>Стан води каналу Верке за кількома досліджуваними параметрами</i>	208
САНІ С., КЕДЕБЕЦ К.: <i>Попередні дані до вивчення фауни прямокрилих (orthoptera) гори Шом (Закарпатська рівнина, Західна Україна)</i>	217

*

Привітання Феєр Клари

БАРАНЬ Б.: <i>Особенности повествования авторской дистанции в романах В. Гроссмана «Жизнь и судьба», Дж. Джонса «Отныне и вовек» и И. Кертеса «Обездоленность»</i>	222
ФОДОР К.: <i>Переклад реалій роману О.Пушкіна „Євгеній Онегін”</i>	240
ГУСТИ І.: <i>Процес становлення вчителя під опікою наставника</i>	246
ЛЕХНЕР І.: <i>Новітні вирази в угорській мові закарпатців</i>	262
ВРАБЕЛЬ Т.: <i>Оволодіння культурою мовлення в іншомовному оточенні</i>	277

Tartalom

Történelem

VÁRADI NATÁLIA: <i>'56-os magyar forradalmárok az ungvári börtönben</i>	13
BRAUN LÁSZLÓ: <i>Az amerikai kivándorlás és Firczák Gyula szerepvállalása a Hegyvidéki akcióban</i>	21
POHILECZ SZILVESZTER: <i>Beregszász történeti földrajzi viszonyai a XIX. század végén és a XX. század elején</i>	31
SZÉKELY GUSZTÁV: <i>Baranka vára a történelemben</i>	36
CSATÁRY GYÖRGY: <i>A villei Pribék család levéltárának iratai (1346–1900)</i>	42
MOLNÁR FERENC: <i>A Munkácsi Görögkatolikus Egyházmegye főpapsága és a ruszin identitás viszonyrendszere 1848–1849-ben</i>	59
DANCS KRISZTINA: <i>A beregszászi református temető általános jellemzése</i>	71
MOLNÁR D. ERZSÉBET: <i>Bognár Zalán: Hadifogolytáborok és (hadi)fogolysors a Vörös Hadsereg által megszállt Magyarországon (1944–1945)</i>	83

Pedagógia

ÉVA BAKOTA PÓSFAI: <i>The Geographical Interpretation of the Diffusion of the Information Technology Engineer Knowledge</i>	87
BERGHAUER-OLASZ EMÓKE: <i>Erős tudás iránti vágy az elismerés szükségletével (Esettanulmány)</i>	99
PALLAY KATALIN: <i>Traumatizált élmények feltárása a képi kifejezéspszichológiai módszerek segítségével</i>	114
SZENYÓ DIANNA: <i>A rajzfejlődési sajátosságok kisiskolás korban</i>	120

Filológia

ISTVÁN CSERNICKÓ: <i>The European Charter for Regional or Minority Languages by Ukraine</i>	127
H. TÓTH ISTVÁN: <i>Az Úrangyala könyörgésének szövegtani vizsgálata</i>	147
BRENZOVICS MARIANNA: <i>Emily Dickinson 712. verse. Because I could not stop for Death (712)</i>	158
GÁL ADÉL: <i>A katonaszolgálat emlékei a kézíratos füzetekben</i>	162

Egyéb (gazdaság, biológia...)

M. С. ДНІСТРЯНСЬКИЙ, Н. І. ДНІСТРЯНСЬКА: <i>Основні напрямки регіональної політики щодо активізації суспільно-географічної ролі дуже малих міських поселень (на прикладі Львівської області)</i>	174
FENYVES VERONIKA – SEPSI BARBARA: <i>Svájci frank, euró és forint alapú jelzáloghitelek a futamidő harmadánál</i>	181
BALOG NÓRA: <i>Nagydobrony jólétföldrajzi és térszerkezeti viszonyainak vizsgálata geoinformatikai módszerekkel</i>	187
BERGHAUER SÁNDOR – NAGY ORSOLYA: <i>Ökoturisztikai lehetőségek Kárpátalján</i>	199
VINCE TÍMEA: <i>A Vérke-csatorna vizének állapota néhány vizsgált paraméter alapján</i>	208
SZANYI SZABOLCS – KÖDÖBÖCZ KLÁRA: <i>Első adatok a Somi-hegy (Beregi-sík, Nyugat-Ukrajna) egyenesszárnyú (Orthoptera) faunájához</i>	217

*

Fejér Klára köszöntése

BÁRÁNY BÉLA: <i>Особенности повествования авторской дистанции в романах В. Гроссмана «Жизнь и судьба», Дж. Джонса «Отныне и вовек» и И. Кертеца «Обездоленность»</i>	222
FODOR KATALIN: <i>Puskin Jevgenyij Anyegin c. művének reáliafordítási szempontból való elemzése</i>	240
ILONA HUSZTI: <i>The Process of Becoming a Teacher as Viewed by Mentors and Will-be Teachers</i>	246
LECHNER ILONA: <i>Újszerű kifejezések a kárpátaljai magyar nyelvhasználatban (kérdőíves kutatás)</i>	262
TAMÁS VRÁBEL: <i>The Culture of Speech in Cross-Cultural Communicatin</i>	277

Nagydobrony jólétföldrajzi és térszerkezeti viszonyainak vizsgálata geoinformatikai módszerekkel

Rezümé. A munka Nagydobrony település jóléti viszonyait és térszerkezeti változásait vizsgálja. A kérdőíves felmérés során vizsgáltuk a lakosság elégedettségét lakókörnyezetével, a település szolgáltatásaival és a közélettel, valamint a lakáshellyel és vagyontárgyakkal kapcsolatos vonatkozásokat. A kérdésekre kapott válaszokat kiértékeljük. A település infrastruktúráját, úthálózatát, valamint a település térszerkezetének változását is tárgyaljuk a munkában.

Резюме. Публікація присвячена дослідженню рівня добробуту населення та зміни просторової структури с. Велика Добронь. Шляхом анкетного опитування досліджувалось, наскільки задоволене місцеве населення своїм життєвим середовищем, послугами, доступними у селі, суспільними відносинами, житловими умовами та забезпеченістю різними товарами тривалого вжитку. Після завершення опитування були проаналізовані та систематизовані відповіді респондентів. У роботі також досліджується інфраструктура, мережа доріг, а також зміна просторової структури поселення.

1. Nagydobrony jólétföldrajzi vizsgálata kérdőíves felméréssel

1.1. A kérdőíves felmérés menete és módszerei

A kérdőíves felmérés a társadalomtudományi kutatásokban alkalmazott információgyűjtő módszer, melynek segítségével nemcsak a dolgok közötti összefüggéseket, tendenciákat, megnyilvánulásuk szabályszerűségeit állapíthatjuk meg, hanem bepillantást nyerhetünk egyedi, specifikus jelenségekbe is (<http://nevtud.btk.pte.hu>).

A kérdőíveket személyesen töltöttük ki a családfőekkel. A cél az volt, hogy a településen egyenletes felmérést tudjunk végezni, így az útvonalat előre megtervezve haladtunk. Hogy egyenletes felmérést kapjunk, minden harmadik lakóházat választottuk ki, amelyekben laktak is. A kérdéseket a családfőhöz intéztük. A lekérdezés során voltak olyan személyek, akik nem értették vagy nem vették megfelelően komolyan a feltett kérdést, így a kérdés elmagyarázása ilyen esetekben pluszidőt vett igénybe, ami számunkra hátrányt jelentett. Azonban a legtöbb helyen a kérdezett személy kellő pontosságot mutatott a feltett kérdések megválaszolásában, és értékelendő kedvességet tanúsított felénk.

A kutatási tervet 568 db kérdőív kitöltését irányozta elő, de a fenti okok következtében végül csak 547 db-ot sikerült kitölteni, így az eredményeinek feldolgozása az említett számú kérdőív alapján történt meg.

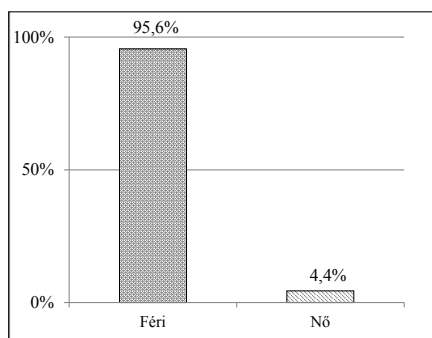
¹ A II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskolán végzett földrajz szakos, jelenleg az intézmény IV. évfolyamos biológia szakos hallgatója. A tanulmányt dr. Fodor Gyula lektorálta.

1.2. A kérdőíves felmérés eredményei

A kérdőíves felmérés eredményei érdekes képet mutattak a településről. Az eredményeket a szemléletesség kedvéért ábrákon, diagramokon is bemutatjuk.

1.2.1. Személyi adatok

A megkérdezett családfők 4,4%-a nő, 95,6%-a pedig férfi volt. Ennek többnyire az volt az oka, hogy némely családban az egykori férfi családfő már elhalálozott, vagy mert a fiú utód nélküli családokban az édesapa után a lánya örökölte meg ezt a szerepet.

1. diagram. Férfi-nő arány a családfők között

Iskolai végzettségüket tekintve a legtöbben csak az általános és középiskolát fejezték be a megkérdezettek közül. Kicsivel kevesebb azoknak az aránya, akik szakközépiskolát végeztek. Kevesen végeztek közülük egyetemet, főiskolát. A 4,4% 24 főt, a 95,6% pedig 523 főt jelent a diagramon.

1.2.2. Munkával, munkahellyel kapcsolatos adatok

A megkérdezettek közül a legtöbben elégedettek munkahelyükkel, és nem tervezik, hogy munkahelyet változtatnak. Ennek oka, hogy jelenlegi munkahelyüket stabil lehetőségnek tekintik ahhoz, hogy a megélhetésüket legalább alapszinten biztosítsák.

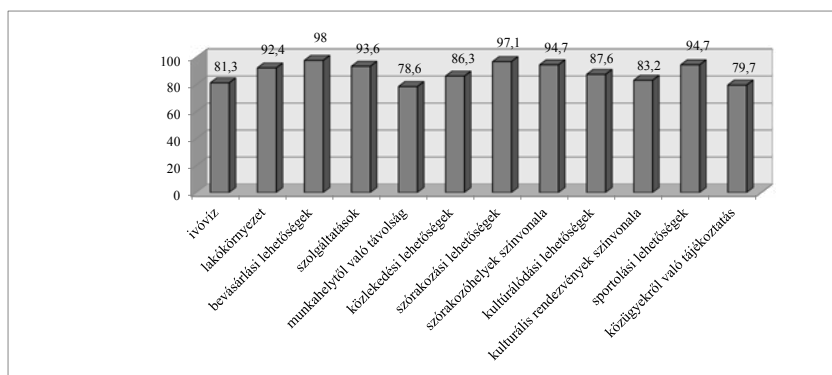
Azok, akik viszont szeretnék változtatni a munkahelyükön, azt saját településen belül szeretnék megtenni. Ám a többség véleménye szerint ezt nem tudják megtenni, mivel nincs megfelelő munkalehetőség, vagy nem megfelelő a szakképzettségük a kínált munkához. A szakképzettség hiánya nagyban szűkíti a munkavállalás lehetőségeit.

Akik azt a választ adták, hogy más településen szeretnék munkahelyet keresni, vagy munkát vállalni, azok nem mondtak konkrét települést.

Néhány ember kivételével mindenki a saját szakmájában szeretne elhelyezkedni, de ha adódna rá lehetőség, akkor vállalnának szakmai átképzést is.

1.2.3. Településpolitikával, közélettel kapcsolatos adatok

A lenti diagramon a lakók elégedettségi szintje látható a település nyújtotta különféle lehetőségekkel. A diagram alapján a válaszadók többsége elégedett mind a lakókörnyezettel, mind az ellátással, szolgáltatásokkal, és ezek színvonalával, valamint a kulturális és sportrendezvényekkel, a kulturálódási és sportolási lehetőségekkel. A település közügyeiről való tájékoztatással a válaszadók 79,7%-a elégedett.

2. diagram. A lakók elégedettsége a lakóhely nyújtotta lehetőségekkel (%)

A diagram és a felmérés szerint az ivóvíz minőségével a megkérdezettek 81,3%-a elégedett. A maradék 18,7% azért elégedetlen, mert néhányuk bevizsgáltatta ivóvizét, és kiderült, hogy magas a pH-értéke és a nitráttartalma. Mások amiatt elégedetlenek, mert vas íze van a víznek, vagy sárga a színe, esetleg még vasdarabkákat is találnak benne.

A lakókörnyezettel – szomszédsággal, szűkebb lakókörnyezettel (ahol a lakás van) – a válaszadók 92,4%-a teljes mértékben elégedett.

A bevásárlási lehetőségekkel a lakók 98%-a elégedett. A településen épült egy bevásárlóközpont, az „AMBAR”. Itt lehetőség nyílik élelmiszerek, szeszes italok, háztartási szerek, valamint ajándéktárgyak és ruházati cikkek beszerzésére is. A faluban piactér is van kiépítve, ahol szintén vásárolhatók ruházati, elektronikai, műszaki cikkek, élelmiszer, mezőgazdasági termékek stb. A bevásárlási lehetőségekkel elégedetlenek a magas árakkal indokolták elégedetlenségüket.

A helyi szolgáltatásokkal a megkérdezettek 93,6%-a elégedett.

A munkahelytől való távolság ügyében a válaszadók 78,6%-a nyilatkozott pozitívan. Azok, akik elégedetlenek a távolsággal, távolabbi településeken dolgoznak, és a rossz útviszonyok is megnehezítik azok megközelítését, hosszabb időt vesz igénybe, míg naponta eljutnak munkahelyükre.

A megkérdezettek 86,3%-a elégedett a közlekedési lehetőségekkel, de legtöbbjük azért hozzátette, hogy az utak állapotán lenne mit javítani. Akiknek nincs

saját személygépkocsijuk, azok busszal közlekednek. A válaszadók többsége szerint van elég buszjárat a településen. Aki nincs megelégedve, az azzal indokolta választát, hogy a faluhoz a legközelebbi vasútállomás Bátyúban található, ami a település központjától több mint 10 km-re van.

A szórakozási lehetőségekkel (97,1%) és a szórakozóhelyek színvonalával (94,7%) a válaszadók többsége szintén elégedett.

A kulturális rendezvények színvonalával a válaszadók 83,2%-a, a kulturálódási lehetőségekkel 87,6%-uk elégedett. Aki elégedetlen, többnyire arra hivatkozott, hogy számára egyszerűen kevés az ilyen rendezvény.

Sportolási lehetőségek terén a lakók 94,7%-a teljes mértékben elégedett. Bár a legtöbben nem járnak rendszeresen sportolni, mégis meg vannak elégedve a helyi lehetőségekkel. Legtöbben ehhez hasonlóan vélekedtek: „Bár én magam nem járok sportolni, de gyermekem egészsége érdekében fontosnak tartom, hogy neki legyen lehetősége az egészségesebb, és fittebb életvitel folytatására”; „Nekem jó! Ez már úgyis a fiataloknak fontosabb.”; „Hát jó az, ami van. Néha jó lenne ki is használni, de sajnos nem tehetem, mert a munka lefoglal.”[...] A faluba tavasz végén és nyáron gyakran érkeznek edzőtáborozni ifjúsági, néha felnőtt focicsapatok Ukrajna más területeiről, olykor Magyarországról is. Ittlétükkor ők a gimnázium egyik épületében vannak elszállásolva. A tervek között szerepel, hogy Nagydobronyban egy sportiskolát létesítsenek, amely lehetőséget adna a fiataloknak arra, hogy ha ebben az irányban szeretnének továbbtanulni, akkor azt saját szülőfalujukban tehesék meg. Persze, a tervek szerint ez nem csak a falubelieknek szólna.

A településen a közügyekről való tájékoztatással a megkérdezettek 79,7%-a elégedett.

1. táblázat. A megkérdezettek fejlesztési javaslatai a településen

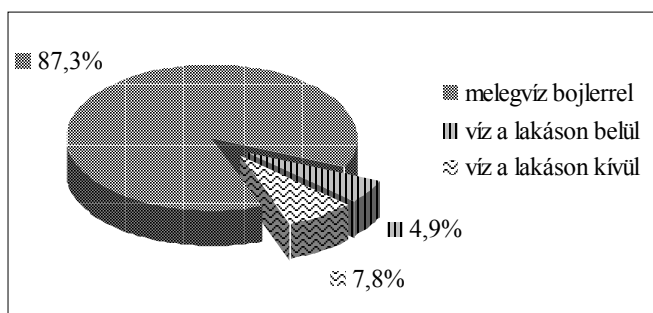
Javaslatok	Ajánlások (fő)
Utak javítása	439
Csatornázás	267
Járdák megöntése	197
Szennyvízhálózat kiépítése	169
Utcák lekövezése	144
Közművek kiépítése	107
Szemétszállítás megoldása	96
Kórház és rendelő korszerűsítése	84
Egyéb	89

Arra a kérdésre, hogy vállalna-e valamilyen munkát, szerepet a település közeletében, a válaszadók több mint 86 százaléka igennel válaszolt.

1.2.4. A család jóléti viszonyaival kapcsolatos adatok

A kérdőív következő része a „Lakás – család” kérdéskörrel szolt. Ezen belül a lakással kapcsolatos kérdések (hány szobás, milyen a vízellátása, van-e fürdőszoba, WC, milyen a fűtés jellege) voltak túlsúlyban.

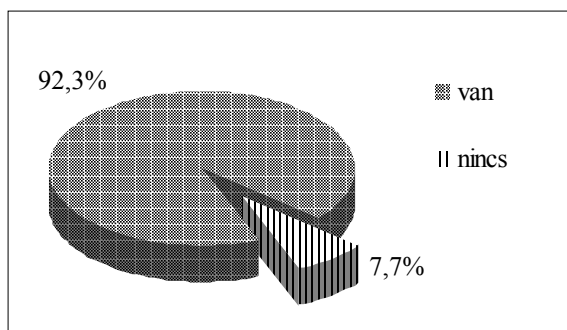
A következő diagram a vízellátás jellegét mutatja be.

3. diagram. A vízellátás jellege a megkérdezettek lakásában

A diagram alapján látható, hogy a lakások 87,3%-ában (478 háztartás) melegvíz és bojler van. A lakások 4,9%-ában (27 háztartás) a víz a lakáson belül van, de nem bojleres megoldással. 7,8%-nál (42 háztartás) pedig a víz csak a lakáson kívül érhető el. Ez utóbbi magyarázható a gyengébb anyagi háttérrel, néhány lakás esetében pedig a ház jelenlegi felújításával, ami miatt még nincs a lakásba bevezetve a víz.

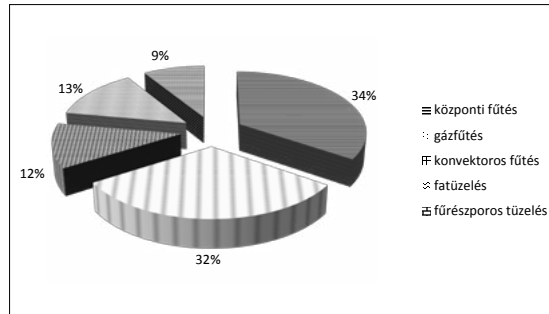
A következő kérdés, amit feltettünk, hogy van-e fürdőszoba a lakásban. A válaszokat a könnyebb átláthatóság érdekében, ezúttal is diagramon tüntettük fel.

4. diagram. A fürdőszobával rendelkező lakások aránya

A megkérdezettek 92,3%-ának (505 háztartás) tehát van a lakásában fürdőszoba, és mindössze 7,7% (42 háztartás) esetében nincs. Utóbbi többnyire a lakások régi építésével magyarázható, ilyen típusú (eredetileg fürdőszoba nélkül épült) ház azonban kevés akadt.

Felmérésünk szerint a megkérdezett háztartások 87,5%-a (479 háztartás) lakáson belüli mellékhelyiséggel (is) rendelkezik, és 12,5% (68 háztartás) rendelkezik csak lakáson kívüli mellékhelyiséggel. E megoszlás fő oka szintén az egyes családok anyagi hátterének minőségében rejlő különbség.

5. diagram. A fűtés jellege a válaszadók lakásában

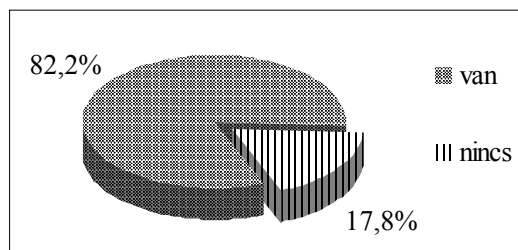
A válaszadók legnagyobb része (34,5%) központi fűtést (189 háztartás), 31,6%-uk (173 háztartás) gázfűtést, 11,7%-uk (64 háztartás) konvektoros fűtést, 13,3%-uk (73 háztartás) fatüzelést, 8,9%-uk (48 háztartás) pedig fűrészporos tüzelést használ lakásában. Akadtak olyanok, akik több módszert is alkalmaznak egymás mellett, például a központi fűtés mellett néha fával is fűtenek. Néhányan fa és fűrészporos tüzelési megoldást is alkalmaztak.

A továbbiakban több kérdésen keresztül arról érdeklődtünk, hogy szeretnék-e a megkérdezettek lakhelyüket megváltoztatni, vagy jelenlegi lakáshelyzetüket stabilnak és véglegesen megoldottnak tekintik. A válaszok eredménye 100%-ban az volt, hogy a válaszadók jelenlegi lakáshelyzetüket véglegesnek és megoldottnak tartják. Mivel lakókörnyezetükkel és lakástól való különböző távolságokkal elégedettek, így ez nem is volt kérdés számukra.

Ezután a kérdések a lakások állapotára irányultak, hogy szeretnék-e a lakók lakásfelújítást, vagy valamilyen más jellegű változtatást véghezvinni a közeljövőben. Az ezekre a kérdésekre érkező válaszok alapján leszűrhető, hogy a lakók többsége elégedett jelenlegi lakásának állapotával. Aki szeretne változtatni a lakásán, az leginkább bővíteni szeretné, vagy csak felújítani a lakást. Arra azonban, hogy van-e már folyamatban valamilyen megoldás, csak kevesen tudtak válaszolni. Ennek oka, hogy a lakók egyelőre csak tervezik a változtatást, de még nincsenek konkrét, kész terveik arra, hogy mit, és hogyan csináljanak és intézzenek a változtatások és felújítás során. Nyilván erre idővel megtalálják a megoldást, amit szerintük az anyagiak és a nyersanyag megléte ösztönözhetne.

A kérdőív kitöltése során fel szeretnénk volna mérni azt is, hogy melyik háztartás milyen vagyontárgyakkal, tartós fogyasztási cikkekkel rendelkezik. Ezért a következőkben ilyen vagyontárgyak meglétéről kérdeztük a családfőket. Az adott válaszok alapján ezekről is diagramokat és térképvázlatokat készítettünk.

Az alábbi vagyontárgyak, tartós fogyasztási cikkek meglétére kérdeztünk rá: automata mosógép, mélyhűtő, hűtőláda, személyi számítógép, motorkerékpár, személygépkocsi, traktor, teherautó, nyaraló, hétvégi ház/üdülőtelek.

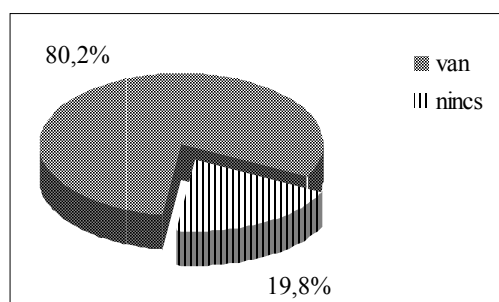

6. diagram. Az automata mosógéppel rendelkező háztartások aránya

A megkérdezettek közül 82,2%-nak (450 háztartás) van automata mosógépe, 17,8%-nak (97 háztartás) pedig nincs. A 17,8%-ba beletartoznak olyanok is, akiknek ugyan van mosógépük, de az nem automata. Így a mosás nem jelent nagy gondot a lakók számára, esetleg több időt vesz igénybe. Azon kevesek, akiknek egyáltalán nincs mosógépe, ismét az anyagi háttér hiányára hivatkoztak.

A lakások 96,2%-ában (526 háztartás) van hűtőszekrény, és csak 3,8%-ában (21 háztartás) nincs. Néhány helyen érkezett magyarázó válasz is, miszerint: „Épp most nincs, mivel elromlott.”

Mélyhűtővel a megkérdezett háztartások 85%-a (468 háztartás) rendelkezik. Azok közül, akiknek nincs mélyhűtőjük, legtöbbször hűtőszekrényvel, abban kisebb fagyasztórekesszel rendelkeznek.

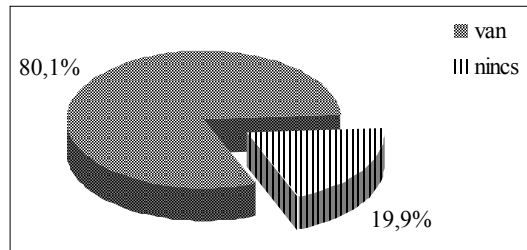
7. diagram. A személyi számítógéppel rendelkező háztartások aránya

A megkérdezett háztartások 80,2%-ában (439 háztartás) van személyi számítógép. A legtöbb helyen fiatalok használják ezeket leginkább.

A felmérésbe vont háztartások 88,3%-a (483 háztartás) nem rendelkezik motorkerékpárral, mindössze 11,7%-a (64 háztartás) igen. Aki nem rendelkezik motorkerékpárral, annak vagy más gépjármű (személy- vagy teherautó, mikrobusz) áll a rendelkezésére, vagy csak kerékpár.

Traktorral a háztartások mindössze 9,7%-a (53 háztartás) rendelkezik, tulajdonosaik közül sokan vállalnak mezőgazdasági bér munkát a településen, ezzel is segítve lakókörnyezetüket, maguknak pedig rendszeres keresetet biztosítva.

Teherautóval rendelkező háztartás kevés van, mindössze a megkérdezettek 3,3%-a (18 háztartás). A többieknek nincs rá szüksége, vagy nincs rá pénze, hogy teherautót vásároljon magának.

8. ábra. A személygépkocsival rendelkező háztartások aránya

Személygépkocsival a településen a megkérdezettek 80,1%-a (438 háztartás) rendelkezik. Akiknek nincs személygépkocsijuk (109 háztartás), azoknak motorkerékpár, esetleg csak kerékpár áll a rendelkezésükre. Ők a hosszabb távú közlekedésre a tömegközlekedési eszközöket használják. Akik nem rendelkeznek autóval, azok arra hivatkoztak, hogy nekik megfelel az, ahogyan eddig közlekedtek, másoknak nincs pénze gépkocsira, s voltak, akik azért nem rendelkeznek kocsival, mert nincs rá szükségük.

2. Nagydobrony térszerkezeti viszonyainak vizsgálata geoinformatikai módszerekkel

2.1. A vonalas infrastruktúra kiterjedése és állapota

A vonalas infrastruktúra kiterjedésének és állapotának felmérése terepi megfigyelés alapján történt. Elsőként az úthálózatot vizsgáltuk. A vizsgálat során megállapítottuk a szilárd burkolatú utak hosszát, valamint felmértük állapotukat. A vizsgálatot megnehezítették a rossz időjárási viszonyok.

A terepi megfigyelés során az út hosszát 100 méteres szakaszokra osztottuk be. Minden 100 méteren kátyúszámlálást végeztünk. A pontokat és a kátyúk számát feljegyeztük. A távolságot a jelzőtáblák és mérőzsineg segítségével mértük. Miután megtörtént a felmérés, a kátyúk száma alapján 6 kategóriát határoztunk meg. Ezek a következők:

- 0–10 – jó minőségű útszakasz
 - 11–20 – közepesen kátyús útszakasz
 - 21–30 – rossz minőségű útszakasz
 - 31–40 – nagyon rossz minőségű útszakasz
 - 41–50 – forgalmat teljesen megbénító útszakasz
 - 51 fölött – katasztrofális minőségű útszakasz
- E kategóriák alapján az útszakaszokat térképen is jelöltük.

Az összes szilárd burkolatú út hossza a településen 6100 m. A kategóriákba sorolt útszakaszok közül az első kategóriába – a jó minőségű útszakaszok közé 38 szakasz tartozik. Ezek közül 1 a központon, 11 a Kisdobronyi úton, 8 a Csongori úton, és 18 a Bátyú felé vezető úton van. Az ebbe a kategóriába tartozó utakon kevés kátyút lehetett megszámolni. Ezeken a szakaszokon a gépkocsik gond nélkül tudtak közlekedni. A legtöbb első kategóriás útszakasz a Bátyú felé vezető úton található, ennek az is lehet az oka, hogy a forgalom sokkal nagyobb a Csap–Munkács főútvonal Nagydobronyra eső részén, valamint egy másik ok lehet, hogy a Kisdobrony és Csongor felé vezető utak eleve rosszabb állapotban vannak, mivel a Bátyú felé vezető utat később javították, mint a Csongori és Kisdobronyi utat.

A második kategóriába tartozó útszakaszokból összesen 7 van a településen. Ebből 5 a Csap–Munkács főútvonal Nagydobronyra eső részén, 2 pedig a Bátyú felé vezető úton található.

Ebbe a kategóriában azok az útszakaszok tartoznak, amelyeken a kátyúk száma 100 méterenként 11 és 20 darab között váltakozik. Itt viszonylag akadálytalan a közlekedés, mert ha vannak is kátyúk, azok nem túl méreletesek, és nem is mélyek.

A harmadik kategóriába azok az útszakaszok tartoznak, amelyeken a kátyúk száma 21 és 30 közé esik. Ez a rossz minőségű útszakaszok kategóriája. Ebbe a kategóriába összesen 4 szakasz tartozik a településen. Ebből 2 a Kisdobronyi úton, 1 a központon és 1 a Csongori úton található. Itt a gépjárműveknek óvatosan kell közlekedniük, mivel a kátyúk már mélyebbek és nagyobb méretűek is, illetve viszonylag közel helyezkednek el egymáshoz. Ráadásul sok apróbb kátyú és úthiba veszi őket körül, amelyek a víz és a szél eróziós tevékenységétől, valamint a gépjárművek forgalmának terhelésétől folyamatosan kiszélesednek, egyre nagyobbak és mélyebbek lesznek. Így újabb kátyúk keletkeznek, s nem csak az összképet rontják, de a közlekedést is nagyban megnehezítik.

A negyedik kategóriába tartozó útszakaszokon 31 és 40 darab között változott a kátyúk száma. Ezekből a szakaszokból összesen 5 van: 3 a Csongor felé vezető úton és 2 a Kisdobrony felé vezetőn. Ezek az útszakaszok szintén lelassítják a forgalmat és nehezítik a közlekedést.

A következő kategóriába azok az útszakaszok kerültek, amelyek a forgalmat teljesen megbénították, a kátyúk száma itt meghaladta a 41-et, de 50 alatt maradt. Ezekből a szakaszokból összesen 2 volt. Mind a két útszakasz a Kisdobronyi úton található. Sajnos, példákat is láthattunk rá, hogy a vezetőknek vagy nagyon lassan kellett haladniuk ezeken a szakaszokon, vagy nagy nehézségek árán ki kellett kerülgetniük a kátyúkat, ahol tudták.

A hatodik kategóriába a katasztrofális állapotú útszakaszok kerültek, amelyekben a kátyúk száma meghaladta az 50 darabot 100 méterenként. Ilyen rossz helyzetű szakaszból (egyelőre) 3 darab van. Sajnos, ezeken a szakaszokon a kátyúk, amiket lassan már akár tátongó szakadékoknak is lehet nevezni, nagyon megnehezítik a közlekedést, mert közel helyezkednek el egymáshoz, és a mélységük esetenként meghaladja a 15 centimétert is. Körülöttük sok helyen tovább romlik az aszfalt minősége. Ezek az útszakaszok veszélyesek. Ha a járművezetők

nem lassítanak le a gépjárműveikkel ezeken a helyeken, akkor akár baleset is történhet. Különösen veszélyesek ezek a szakaszok a téli hónapokban, amikor nem csak a kátyúk okoznak nagy gondot, hanem a hó és a síkos út is. Mikor ónos eső hull, az nemcsak ezeken a szakaszokon veszélyes, hanem a többi szakaszon is. A kátyúk kerülgetése közben az autósok ráhajtanak az út mentén haladó biciklisávra, ami egyaránt veszélyezteti a gyalogosokat és a kerékpáron közlekedőket.

A földutak, utcák összesen 3 kategóriába lettek besorolva.

1. jó minőségű utcák
2. közepes minőségű utcák
3. rossz minőségű utcák

A kategorizálás a kátyúk, az esős idő utáni sár mértéke alapján, valamint a járhatóság alapján történt.

Az első kategóriába a jó minőségű utcák tartoznak, amelyekben a sár, a kátyúk és a pocsolyák nem akadályozták a közlekedést, és számuk csekély volt.

A második kategóriába – a közepes minőségű utcák közé – azok az utcák tartoznak, amelyekben ugyan viszonylag sok volt a kátyú és a pocsolya, sár is volt, de járható volt, és a fentiek nem nehezítették meg túlzottan a közlekedést.

A harmadik kategóriába azok az utcák tartoznak, amelyekben a sár és a kátyúk, valamint a pocsolyák mérete jelentősen megnehezíti a közlekedést. Ezek az utcák ritkán vannak javítva.

Az infrastruktúra vizsgálatához hozzátartozott, hogy megvizsgáljuk a faluban a gázvezetékek, valamint a telefon- és a villanyvezetékek kiterjedését, hálózatát. Gáz- és villanyvezeték a falu minden utcájában van. Egyes utcákba, mint például a Nyirigyszög utca, nemrég lett bevezetve a gáz. Ez volt az utolsó utca, ahová bevezették. A gázvezetékek teljes hossza a településen így 39 200 méter. Ugyanez vonatkozik a villanyvezetésekre is, így ezek összhossza is 39 200 métert tesz ki. A telefonvezetékek hossza már valamivel kevesebb (31 500 méter), mivel ezek nem mindegyik utcában találhatóak meg.

2.2. A beépítettség és a település utcahálózatának változásai

Az 1700-as években még csak a Felvég, az Alvég, a Kucsárka, az Éger-gyepes és a Nagytemető-gyepes volt meg, valamint néhány ház a Csongor-gyepesen.

A beépítettség változásáról idősebb falubeli embereket kérdeztem meg. Pontosabban a nagyszüleimet – id. Balog Bélát és Balog Jolánt. Az ő elmondásaik alapján derült ki, hogy az 1940-es években még csak a Felvég út, az Alvég út és a Kucsárka út, valamint a Kistemető utca, a Nagytemető utca, az Éger utca és a Tábla utca létezett. Ezek a legrégebbi utcák Nagydobronyban. Az utcák régi hossza nem egyezik meg mai hosszukkal.

A házak többnyire hosszúak voltak, egy szoba és egy konyha volt bennük. Ahol két vagy több család lakott, ott volt még egy szoba vagy még egy konyha. Ezekben az időkben voltak olyan udvarok, ahol több család is lakott. Ez terjedhetett

1-2 családtól akár 5-6 családig is. Ezeken az udvarokon több szoba és több konyha volt.

Ilyen sokcsaládos udvar volt például a Felvég utcában a Badó Pali-udvar, ahol 5-6 család lakott, ami 56-60 személyt jelentett. Egy másik ilyen nagy udvar volt a Bányi-udvar. Itt 4 család lakott. Azért nevezték Bányi-udvarnak, mert akik ott laktak, egy családhoz tartoztak – mind Bányi nevűek voltak. Általában rokonok, testvérek, vagy nagyon közeli kapcsolatban álló ismerősök laktak egy udvaron. Majdnem minden udvaron volt istálló, illetve, rendszerint a kapu közelében, két udvarnak közösen egy kút. Ide hozták itatni a jószágot a gazdáik. Mindenhol földes udvarok voltak. Csak a járdák voltak néhol kirakva terméskövekkel.

Az utcákon kívüli területek mind olyanok voltak, amelyeket az emberek mezőgazdaságilag hasznosítottak. Voltak legelők is, de leginkább szántóterületek.

Ezekben az időkben még csak nagyon ritkán tudtak építkezni az emberek.

Az utcák abban az időszakban még nem voltak lekövezeve, csak a főút – ami ma a Csap–Munkács főútvonal és a Kucsárka felé vezető út –, amely ma Bányú felé vezet.

Az utak aszfaltozása csak 1959-ben kezdődött meg, s még abban az évben be is fejezték.

Id. Balog Béla elmondása alapján ez nem volt könnyű munka, és sokan is vettek rész benne a falu akkori lakosai közül. Sokan azok közül a munkások közül, már nem élnek. 1-1,5 év alatt lettek készen vele. „Ezek a munkálatok még a Szovjetunió ideje alatt történtek, és akinek szóltak, hogy menni kell dolgozni, az utat aszfaltozni, annak menni kellett” (id. Balog B., 2013).

Mikor megtörtént az aszfaltozás, új utcákat kezdtek megnyitni. Ahogy a falu népessége nőtt, a kolhoz telkeket kezdett kiadni olyan családok részére, akik sokcsaládos udvarokban laktak, hogy tudjanak külön portákat építeni. Így sok családból külön tudtak válni, és a kiadott telkeken építkeztek.

Először a meglévő utcákat bővítették, mint a Felvég utca, a Tábla utca, valamint a Kisdobrony-gyepes, amelyet Kisdobrony felé hosszabbítottak meg. A Csongor-gyepes Csongor felé aszfaltozták tovább, és az Alvég utcát is meghosszabbították Bányú felé. Csak ezek után nyitottak meg új utcákat is, mint például a Kisvég utca, a Kékpatak utca, az Erdőhivatal utca stb.

Az új telkeket azok kapták meg, akiknek 2 vagy több fiúk volt, ugyanis egy fiúnak mindig a családnál kellett maradnia. Az új utcákba elkezdtek beköltözni azok is, akik az erdős területeken laktak. Ez után a bővítés után a falu egyik széle az úgynevezett „Szélső Badó” háznál volt (Szélső Badó – mert így hívták a szélső házban lakó családot).

Az új telkeknek és a régebbi házaknak hosszú kertjeik voltak. A kertekben gyümölcsösök voltak, és olykor több száz méter hosszan is elnyúltak.

Mikor a kolhoz elkezdett területeket elvenni ezekből a földekből, jóval rövidebbek lettek. Így kapott helyet az akkori Nagydobronyban például az „MTSZ”, ami „Gép- és traktorállomás” néven is ismert volt. Ez lényegében egy

traktorműhely volt. Az elvett telkekért és az elvett területekért a tulajdonosok nem kaptak semmiféle kárpótlást.

A '30-as években (1934–1938 tájékán) építették meg a falu központjában lévő Szeretetház épületét. Ezt közösségi érdekből hozták létre, így idejárhattak az emberek társaságba. Itt énekelhettek, beszélgethettek egymással. Ez az épület az egyházé volt, így áhítatokat is tartottak az oda járó embereknek. Jóval korábban, 1911-ben épült meg a központon a templom, amely a közelmúltban ünnepelte fennállásának 102. évfordulóját, s 2012-ben megtörtént a felújítása. A padok ki-cserélését a 2013-as évre tervezték.

Az 1930-as években a mai községháza helyén állt az Ári-ház. Ári egy zsidó orvos volt, aki sok beteget kezelt a faluban. Az akkori községháza a mai rendelő helyén állt. A csehek alatt a központon a templommal szembeni saroképület volt a csendőrlak.

Az akkori időkben még nem volt megépítve a jelenlegi iskola. Viszont két iskola is működött. Az egyik egy egyházi iskola volt, ahol nagyszüleim elmondása szerint még ők is tanultak. Ezt az iskolát Dóka-iskola néven emlegették, mert Dóka úr volt a tanár. Kevés tanár volt azokban az években, így Dóka tanár úr akár 2 osztályt is tanított egyszerre.

Az Alvégen volt a Rót zsidó háza. Ez a ház volt a másik iskola. Tulajdonképpen ez egy állami iskola volt (id. Balog B. és Balog J. 2013. április 10.).

Az 1930-as és az 1950-es évekből származó néhány ház még megmaradt az eredetihez közeli állapotában.

FELHASZNÁLT IRODALOM

A Magyar Tudományos Akadémia Regionális Kutatások Központja: *Kárpátalja*. Pécs – Budapest, 2009, Dialóg Campus Kiadó.

BALOG LÁSZLÓ: *Nagydobrony térszerkezetének változásai*. Szakdolgozat, Beregszász, 2009.

DR. KORMÁNY GYULA: *Kárpátalja földrajzi vázlat*. Nyíregyháza–Beregszász, 1996.

KOLLÁNYI KÁROLY: *Kárpáti trilógia*. Pomáz, 2005, Kráter Kiadó.

LEHOCZKY TIVADAR: *Bereg vármegye*. Budapest–Beregszász, 1993, Hatodik Síp Alapítvány, Mandátum Kiadó.

MÓRICZ KÁLMÁN: *Nagydobrony*. Ungvár, 1993, Hatodik Síp Alapítvány.

NAGYDOBRONYI POLGÁRMESTERI HIVATAL IRATTÁRA, 2011.

NAGYDOBRONYI POLGÁRMESTERI HIVATAL IRATTÁRA, 2013.

SIMON TIBOR: *Az Északi-Alföld erdői*. Budapest, 1953, Akadémiai Kiadó.

SZANYI SZABOLCS: *Adatok Nagydobrony környékének nappali lepkefaunájához*. Szakdolgozat, 2009.

SZÓBELI ADATKÖZLŐK

id. BALOG BÉLA, nyugdíjas (szül. 1940. július 25.).

BALOG JOLÁN, nyugdíjas (szül. 1943. november 19.).

VARGA GIZELLA, a Nagydobronyi Tanács titkárnöje.

Наукове видання

ACTA ACADEMIAE BEREKSASIENSIS

НАУКОВИЙ ВІСНИК

Історичні, філологічні та педагогічні науки

Том XII, №2

Друкується в авторській редакції з оригінал-макетів авторів

Матеріали подані мовою оригіналу

Автори опублікованих матеріалів несуть повну відповідальність за підбір, точність наведених фактів, цитат, економіко-статистичних даних, власних імен та інших відомостей.

Головні редактори *І.Орос, Й.Сікура*
Заступники головних редакторів *І.Мандрик, М.Сюсько, А.Сабо*
Відповідальний редактор *І.Пенцкофер*
Відповідальний секретар *І.Силадій*
КОРЕКТУРА *І.Варцаба, О.Кордонець, М.Левринц*
ВЕРСТКА *А.Козут*

Видавництво Валерія Падяка
Ужгород, 88006, вул. Гагаріна 14/3, тел. (0312)-693132

Підписано до друку 12. 12. 2013 р.
Формат 70x100/16. Папір офсетний. Гарнітура Таймс. Друк офсетний.
Умовн. друк. аркушів 22,6. Наклад 300. Зам. №

Віддруковано з оригіналів

Адреса редакції:
90202 Берегове, пл. Кошута, 6,
Закарпатський угорський інститут ім. Ф. Ракоці ІІ
Тел.: (03141) 4-24-35
E-mail: kiado@kmf.uz.ua